

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Veniens 16. juncto Cap. seq.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

- 3 Quò sit, ut & similis obligatio ad carceres valeat, id est, ut, si iuxta præscriptum diem debitor non solverit, carcere concludatur, donec debitum exsolverit, sicut tradunt latius Andr. Gail. lib. 2. Obs. 45. & Myal. com. 6. Obs. 51. Intelligendo tamen de carcere publico, non privato: nam hic à iure interdictus est, l. un. C. De privatis carcerib. inhib. Horum omnium ratio est, quòd nihil tam congruat humanæ fidei, quàm id, quòd conventum est, servare, l. 1. in pr. D. De pænis.
- 4 Non obstat l. Obas 12. C. De oblig. & act. & in c. 2. inf. De pignoris quibus prohibetur homo liber pro debito detineri: nam id intelligendum est, ut scilicet serviat creditori, quòd est contra statum liberi hominis, vel etiam ut pignoris loco sit. Ut autem ex conventionione sua certo loco detineatur, nihil prohibet, non minus, quàm si operas suas certo tempore & loco addicat, uti quotidie videmus in operariis.
- 5 Nec etiam movet textus in l. Titio 71 §. 2. D. De condit. & demonstr. ubi hæc conditio siue modus legatis adiectus à testatore, ne legatarius à monumento suo discedat, vel ut in certa civitate domicilium habeat, reiicitur tamquam infringens libertatem hominis; quia hæc conditiones perpetuæ sunt, atque ad eò instar servitutis, l. 2. D. De libero hom. exhib. Hæc autem obsides ad tempus sunt, donec debitum exsolvatur, quòd ex libero eorum consensu fit.
- 6 Sed quid dicemus de arrestis, quæ hodiè passim exercentur in personas debitorum extraneorum, ut etiam se sistere cogantur coram Iudice loci illius? Negari non potest, quin huiusmodi arresta contra ius commune introducta sint, quòd actor forum rei conventi sequi tenetur, l. 2. C. De iurisdi. om. iud. c. Si Clericus 5. & c. Ciam sit 8. sup. De foro compet. Sed ea consuetudine locorum sustinen-

tur, vel ad vitandum sumptus & expensas, quæ fieri possunt in persequendo debitorem alibi commorantem, vel ad præveniendum debitorem difficilem in solvendo, ut ita melius sit, in tempore occurrere, quàm postea elapsum debitorem persequi, arg. l. 5. C. Quando liceat unicuique sine iud. Vide latius de arrestis Pet. Peck. in tract. De iure sistenti, & Andr. Gail. De manuum iniectione.

Illud perquam difficile est, cur hoc textu nostro summus Pontifex mander servari conventionem iuratum factam à Monachis obfidibus; cum Monachi certo loco detineri non possint absque nota excommunicationis, c. Nuper 29. inf. De sent. excom. iuncto can. Si quis suadente xvii. quasi. 4. Ad eò ut ne quidem in eamdem detentionem consentire possint, c. Contingit 36. inf. d. tit. De sent. excom. ubi is quoque excommunicationem incurrit, qui Clericum licet volentem percusserit, eo quòd privilegium canonis, in d. can. Si quis suadente, toti Clero concessum sit, non huic aut alteri Clerico siue Monacho, ac proinde dicto privilegio renuciari non possit, c. Si diligenti 12. sup. De foro compet. Sed Resp. Gl. in can. Suppliciter xxiii. quasi. 8. laetam esse hanc conventionem per Monachos, ex licentia Papæ, qui potest contra hoc privilegium canonis, quòd iuris humani est, dispensare, ex ratione, c. Immutat 20. sup. De elect. Verum hæc responsio ab aliis facile refellitur, cum merà coniecturà nitaratur, nec enim ex hoc textu id constat. Ideo rectius censent, qui putant, conventionem iuratum ad certum locum valere in Clerico & Monacho, dummodò in vitium non detineatur, sed spontè & liberè, ex mente Innoc. & aliorum hic. Atque hæc de obstagiis, quæ tamen hodiè ex Constit. Imperii An. 1500. tit. 17. sublata sunt, propter eorum abusum, & quia extremo debitorum malo, & nullo creditorum commodo exercentur.

In Cap. Veniens 16. juncto Cap. seq.

SUMMARI A.

1. Facti species.
2. A iuramento generali de parendo censetur exceptum, quòd alteri prius iuratum vel simpliciter promissum est.
3. Sponsalia de futuro non solvuntur per posteriora licet iurata.
4. Obligatus ad factum solvendo interesse liberatur.
5. Promissio præcedens & altera iurata subsequens eiusdem facti an & qualiter impleri utraq. possit.

6. Quid si utraque promissio facti eiusdem fuerit iurata.
7. Generale iuramentum vel obligatio simplex non extenditur ad ea, de quibus verisimiliter non fuit cogitatum.
8. Verisimilitudo ista unde colligatur.
9. Generalia non captiosè sed civiliter sunt accipienda.

Facti species hæc proponitur. Rixa orta erat inter Alanum & alium civem Venetum, u-

rum

trimque jactatis convitiis, unde graves inimicitiae natae sunt. Intercesserunt vero alii tamquam mediatores, pacis conciliandae causâ, qui in compensationem injuriarum suaserunt Alano, ut trium aliorum civium mandato juratus pareret. Quo facto, hi sub juramento Alano præceperunt, ut numquam Curiam Ducis Venerorum ingrederetur, nisi cum omnes per edictum generale vocarentur. Sed cum præceptum hoc in magnum Alani incommodum cederet, utpote quid dicitur Ducis Consiliarius esset, & multarum Ecclesiarum Advocatus, quarum causas tenebatur ex promisso perorare, si ve peragere, seque ejus fuisse animi, ut, si antè scivisset tale juramentum in specie sibi impositum iri, nequaquam jurasset. Ideoque is hac de re ad S. Pont. confugiens, mandatum impetrat ad Patriarcham Gradensem, ut, si præcepto priori juramento licite factò, videlicet Duci Venerorum, repugnet, eum denuntiet huic posteriori juramento non obstringi.

2. Ex hac decretali primum observandum occurrit, quòd à generali juramento de parendo censetur id exceptum, quod antè alteri juratò promissum est. idem est, etsi sola promissio absque juramento facta esset, per Hostientem *hic*. Et reatè, cum alteri jus quæsitum ex priori obligatione ei invito auferri non possit aut debeat, etiam per Principem, *c. Super eo. §. sup. De off. Ep. post. jud. deleg.* † Ut hinc etiam sponsalia de futuro, si ve ea simplicia sint, si ve jurata, non dissolvantur per sequentia sponsalia cum altera, licet hæc jurata sint, ob eandem rationem, *per text. in c. Sicut 2. §. ibi notant Innoc. & Panormit. inf. De sponsalib.*

3. Sed an in quavis promissione id obtineat controversum est apud Dd. *hic*. Distinguendum est inter promissionem dandi, & promissionem faciendi; ut in illa is, qui promittit dare, teneatur, *l. Vbi 7. §. fin. D. De verb. oblig.* † In obligationibus verò facti debitor solvendo interesse liberetur, *l. Stipulationes non dividuntur 7. in princ. D. d. tit. De V. O. §. l. Si quis ab alio 13. D. De re judic.* Nisi tale factum sit, quod nullam æstimationem recipit, ut in sponsalibus, quæ ratione matrimonii contrahendi inveniunt, cujus nulla est æstimatio, ideoque ejus obligatio præcisa est, *c. De illis 7. inf. De despons. impub.*

4. Igitur cum regulariter in facti obligationibus tacite quoque interesse ejus contingatur, ex natura obligationis, consequens est & præceda-

tem promissionem & juramentum subsequens ejusdem facti posse impleri, priori solvendo interesse, posteriori ipsum factum præstando. Ita Ant. Butrius *hic* apud Panorm. licet ipse Panorm. aliter censeat; sed cujus opinio ex subsequentibus facile refellitur. Nam hoc casu idem quodammodo evenit, quod in duabus rebus alterative promissis, ut, si una ex his pereat, nihilominus debitor ad eam, quæ superest, teneatur, *l. 7. alias est l. 2. §. Scavola D. De eo, quod certo loco, §. l. Si cum 9. §. 1. D. De solutionib.*

5. Quid si prior promissio & posterior ejusdem facti jurata fuerit, priorine an posteriori juramento stari debebit? Et quidem Butrius existimat standum esse priori juramento, ideo quòd omnia juramentum jubetur servari, quod non redundat in alterius præjudicium, nec vergit in dispendium salutis æternæ, *c. Cum contingat inf. eod. §. cap. 2. De pactis in 6.* At prius juramentum est tale, & per consequens posterius illicitum.

6. Sed dices, idem obtinere in promissione simpliciter, *c. 2. §. c. 3. sup. De pactis*. Curigitur non similiter simplici promissioni faciendi statuitur, contra posterius juramentum, ut antè diximus? Resp. quòd naturâ suâ in se & interesse in obligationibus facti, *l. Stipulationes non dividuntur, cum similib.* Secus verò est in jurata promissione facti, quia ex juramento propria & separata obligatio nascitur inter Deum & jurantem, *c. Debitores 6. hoc tit.* ideo ea præcisè implenda est, nec præstando interesse liberari potest debitor. Vide quæ de hac questione latius tractat Did. Covarr. *inc. Quævis in 1. p. Relict. §. 4. num. 11. De pactis in 6.*

7. Alterum est, quod ex hoc textu deducitur, quòd in generali, si ve simpliciter præstito juramento non contingantur ea, de quibus verisimiliter non est cogitatum à jurante, quod & probat text. in *l. Si libertus 30. D. De operis liberti*. Idem usu venit in quavis obligatione generali vel simplici, ut scilicet ea tantum contingantur, quæ quis verisimiliter in specie erat obligaturus, *c. In generali De R. l. in 6. l. Obligatione generali 6. cum 2. seqq. D. De pignorib.* Tamen si enim juramentum deliberato animo præstari præsumatur, deliberatus tamen animus multa tacite excipit, de quibus si in specie rogatus fuisset, consensum suum minimè accommodasset: veluti si quis juratus sponderit Titia, se eam ducturum in uxorem, ipsa verò antequam contraxerit matrimonium, fornicata fuerit, vel leprâ infecta, vel oculos aut nasum amiserit,

ferit, non tenetur iuramento suo stare, quod verisimiliter de his casibus non cogitaverit, *text est in cap. Quomodo 2 §. hoc tit.* Neque enim iuramentum consensus supplet, *l. fin. Cod. De non numerata pecunia.*

8 Hæc autem verisimilitudo ex eo colligitur, si res, quæ vi generalis aut simplicis obligationis sive iuramenti petitur præstari, immodica sit, *d. l. Si liberus, nimis dura, d. l. Obligatione generali cum 2 seqq. difficilis, cap. Querelam 10. & cap. Brevi 17 hoc tit.* impossibilis, turpis, *c. 1. & c. 6. eod. item quæ dignitatem & existimationem nostram lædunt, l. Filius 15. D. De conditionibus instituit. & l. Nepos Proculo 12 §. D. De verb. signif.* * Quippe generalia non captiosè, sed civili modo accipienda sunt, sicut elegantiori exemplo explicat Caius J. C. Si cui (inquit) simpliciter via per fundum cuiuspiam cedatur, vel relinquatur, in infinito, videlicet per quamlibet eius partem ire, agere licebit, civili tamen modo. nam quædam in sermone tacitè excipiuntur:

non enim per villam ipsam, nec per medias vineas ire, agere sinendus est, cum id æquè commodè per alteram partem facere possit minore ferientis fundi detrimento, *text est in l. Si cui 9. D. De servitutibus.*

Neque obstat, quod generalia generaliter accipienda sunt, *ut est text. in l. i §. generaliter D. De legatis præstandis & in l. Item apud Labeonem 1 §. generaliter D. De iurejur.* Item quod specialia inest generalibus, *l. Semper specialia D. De R. I.* quia id verum est, nisi ex verisimili coniectura ipsius rei vel personæ diversum colligatur, ut in exemplis superioribus allegatis, siquidem in iuramento animus potissimum, non verba spectantur, *can. Humana aures xxii. quæst. 5.* ubi textus inquit, quod debet quis non verba considerare, sed voluntatem & intentionem. Intellige, ubi certò vel verimiliter de intentione constat; alias sequimur significationem verborum, *l. Non aliter 67. D. De legat. 3. & c. Ex litteris 7. inf. de sponsal.*

In Cap. Venientes 19.

SUMMARIÆ.

1. In omni iuramento intelligitur excepta auctoritas superioris.
2. In iis, quæ à superioris iure pendent, potest superior gratiam facere, aut ea abolere.
3. Secus in iis, quæ privatum alicuius commodum spectant.
4. Iuramentum alteri præstitum an Princeps secularis remittere possit.
5. Sententia negativa probatur.
6. Iuramentum in præiudicium alterius præstitum ipso iure non valet.
7. Camera Imperialis an & cur relaxationem à iuramento concedere possit.

1 **H**oc Cap. celebre est, propterea quod ex eo deducatur hæc regula generalis, * quæ in iuramento semper excepta intelligitur auctoritas sive ius superioris. Cum Consules Tuderinæ civitatis, quæ est in ditione Romani Pont. etiam quoad temporalia, iurassent in ingressu officii sui, quod secundum morem civitatis suæ iudicarent, & idcirco, vi huius consuetudinis, sententiam suam intra viginti octo dies executioni mandassent, reiectâ appellatione, si qua interponeretur: aditus hac de re S. Pont. mandat executionem retractari; ob hanc rationem, quod

in iuramento semper superioris auctoritas excepta intelligatur, hoc est, iuramentum infringi vel irritari possit per superiorem.

Igitur ut hic contra iuramentum Consulum & admittitur appellatio, ita & generaliter in cæteris casibus receptum est, ut scilicet quoad ea, quæ à superioris iure pendent, & ab eo tamquam fonte in superiore promanant, superior gratiam facere possit, vel etiam penitus abolere, non obstante inferiorum iuramento. Sicut & sæpius videre est in plurimis locis Conc. Trid. & in Decretalibus Pontificum, quibus sæpius abrogantur statuta & consuetudines Ecclesiarum, etiam si iurata sint; ex eo, quod omnes res iuræque Ecclesiastica pendeant à Romano Pontifice, tamquam superiore: atque idcirco, cum eius potestas semper excepta intelligatur in eiusmodi consuetudinibus & statutis Ecclesiarum, rectè, si vult, ipsis derogare potest. Huc quoque pertinet illud Papiniani, quo ait, Severum & Antoninum Imp. gratiam fecisse iurisiurandi, id est, remisisse iuramentum ei, qui iuraverat se non inter futurum ordinem decurionum, *text est in l. fin. D. Ad municipalem.* Nam id rectè factum dicitur, cum in potestate Imp. sit ordo decurionum, ac quæ ad omnia publica munera, cui iniquum esset derogari per iuramentum sive pactionem inferiorum, *l. Ius publicum*